LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

Omorganisering av landskapets kulturförvaltning

1995-96 **nr 16**

FÖRSLAG

Landskapsstyrelsen föreslår att landskapets kulturförvaltning skall förändras varvid kulturrådet ersätts av en särskild kulturdelegation. *Ålands kulturdelegation* skall besluta i kulturfrågor i enlighet med en fastställd rambudget, därtill hörande motiveringar samt landskapsstyrelsens kulturpolitiska riktlinjer.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Bakgrund

Ålands kulturråd

Ålands kulturråd, nedan kallat kulturrådet, är ett i olika kulturärenden till landskapsstyrelsen rådgivande organ utan egen egentlig beslutanderätt. I enlighet med 2 § landskapslagen om kulturell verksamhet (39/83) tillsätts kulturrådet av landskapsstyrelsen för två år i sänder och består av minst fem och högst sju medlemmar, var och en med personlig ersättare. Kulturrådet skall enligt sitt den 13 maj 1980 av landskapsstyrelsen fastställda reglemente utveckla, stöda och samordna det åländska kulturlivet samt kunna ta vissa egna initiativ och driva olika kulturfrågor.

Två av kulturrådets viktigaste uppgifter är att ge förslag till landskapets kulturbudget och jämsides med Ålands penningautomatförenings fördelningsråd, nedan kallat PAF:s fördelningsråd, ge förslag till beviljande av verksamhetsunderstöd åt kulturella organisationer och föreningar. Kulturrådet ansvarar dessutom bl.a. för frågor som rör landskapskonstnärens verksamhet, upprätthåller kontakter med kommunernas kulturnämnder samt med kulturella organisationer och föreningar. Exempelvis samarbetar kulturrådet med Ålands turistförbund vid utgivningen av en evenemangskalender och deltar i olika arrangemang såsom självstyrelsedagsfesten samt ordnar föredrag och seminarier.

Utanför kulturrådets uppgiftsområde ligger sådana kulturärenden som rör biblioteksverksamhet, museiverksamhet och ärenden som rör landskapsandelar för kommunernas kulturverksamhet.

En heltidsanställd kulturrådssekreterare underlyder kulturrådet men hör administrativt till utbildningsavdelningens kulturbyrå. Sekreterarens huvudsakliga arbetsuppgift är att bereda ärenden som skall behandlas vid kulturrådets sammanträden, utreda bidragsfrågor och vissa andra kulturfrågor samt handha praktiska arrangemang i samband med kulturting, självstyrelsedagsfest m.m.

PAF:s fördelningsråd

Landskapsunderstöd för kulturella ändamål finansieras från år 1993 helt och hållet med medel från PAF:s verksamhet. PAF:s administration omorganiserades samtidigt varefter ett särskilt fördelningsråd skall föreslå för landskapsstyrelsen hur föreningens nettoavkastning för allmännyttiga ändamål skall fördelas (11 och 12 §§ landskapsförordningen om Ålands penningautomatförening och dess verksamhet 56/93). Detta sker i två steg:

1. Fördelningsrådet meddelar landskapsstyrelsen inom september månad om den beräknade avkastningen för löpande verksamhetsår och föreslår hur den skall fördelas mellan huvudändamålen (bidrag åt ideella samfund, lån åt ideella samfund, bidrag för särskilt angivet allmännyttigt ändamål). På grundvalen av fördelningsrådets förslag gör landskapsstyrelsen sitt förslag till budget.

2. Ansökningar om verksamhetsunderstöd inlämnas av de ideella samfunden till landskapsstyrelsen och överförs till fördelningsrådet för behandling. Fördelningsrådet lämnar förslag till fördelning senast den 15 januari påföljande år. Landskapsstyrelsen fattar efter att ha hört kulturrådet (12 § 1 mom. Landskapslagen om kulturell verksamhet, 39/83) därefter beslut om fördelningen.

2. Överväganden

Om nödvändiga kontakter med kommunala och övriga kulturinstanser samt större centrala utvecklingsprojekt skall kunna förstärkas och utvecklas är det viktigt att beslutsfunktionerna i dessa frågor ses över. Det gäller exempelvis problemkomplex som rör kultur i skärgårds- och glesbygdssamhällen, barnkultur, utvecklande av undervisning inom bild-, film- och scenkonsten samt kulturturism. Landskapsstyrelsens beslut i frågor som gäller fördelning av kulturmedel fattas nu på förslag av två rådgivande organ nämligen Ålands kulturråd och PAF:s fördelningsråd, av vilka det senare tillkom år 1993. Mellan de rådgivande organen kulturrådet, konstnämnden och delegationen för biblioteksärenden finns inga formella samverkansrutiner och kontakter dem emellan förekommer i allmänhet inte. En osäkerhet över var understöd skall sökas och vilken instans som fattar det slutliga beslutet i ett visst ärende kan märkas hos såväl allmänheten som hos organisationer. Förbindelsen mellan beslut om stöd och åtgärder samt uppföljningen av dessa är inte alltid tydlig för alla berörda parter. Nuvarande kulturförvaltning är således till dessa delar alltför splittrad och hithörande beslutsprocess onödigt krånglig.

Möjligheterna till en helhetssyn på kultursektorn och en samordning av övergripande kulturfrämjande åtgärder skulle avsevärt förbättras om de viktigaste funktionerna samlades till *en* myndighet. En sådan myndighets verksamhetsramar kan utgöras av en fastställd rambudget och landskapsstyrelsens kulturpolitiska riktlinjer. Landskapsstyrelsen anser dock härvid att frågor som rör museiverksamhet eller biblioteksverksamhet även fortsättningsvis skall handläggas direkt av landskapsstyrelsens museibyrå respektive kultur- och biblioteksbyrå.

3. Förslag till förändring av kulturförvaltningen

Ålands kulturdelegation

Landskapsstyrelsen föreslår att landskapets kulturförvaltning omorganiseras och effektiveras så att förutsättningar skapas för mer samordnande och övergripande kulturbefrämjande åtgärder. Enligt förslaget skall det rådgivande organet Ålands kulturråd försvinna och ersättas av ett av landskapsstyrelsen utsett organ benämnt Ålands kulturdelegation, nedan kallad kulturdelegationen.

Landskapsstyrelsens avsikt är att ge viss beslutanderätt till kulturdelegationen som skall fatta beslut i kulturfrågor med undantag av rambudgeten för kultursektorn, de kulturpolitiska riktlinjerna samt museiverksamheten och biblioteksverksamheten. Kulturdelegationen skall i sin verksamhet följa de direktiv som landskapsstyrelsen fastställer i exempelvis årliga kulturpolitiska handlingsprogram. Personal vid landskapsstyrelsens kultur- och biblioteksbyrå skall bereda och föredra kulturärenden inför kulturdelegationen samt ansvara för uppföljningen av dess beslut. När frågor som rör kultursektorn behandlas i PAF:s fördelningsråd skall en föredragande i kulturärenden och en medlem av kulturdelegationen ha rätt att närvara. Handläggningen av samtliga ärenden som rör museiverksamhet skall ske vid museibyrån.

Omorganiseringen förutsätter ändringar av landskapslagen om kulturell verksamhet, landskapsförordningen om Ålands penningautomatförening och dess verksamhet samt en ny landskapslag om Ålands kulturdelegation.

Fördelning av landskapsunderstöd för kulturändamål

PAF:s fördelningsråd skall ge förslag till fördelning av PAF:s nettoavkastning enligt huvudändamål, däribland kulturell verksamhet. Landskapsstyrelsen gör på grundval av fördelningsrådets förslag och efter att ha hört kulturdelegationen ett förslag till kulturbudget. Efter att denna budget fastställts fattar kulturdelegationen alla beslut som rör förverkligande och verkställighet i enlighet med av landskapsstyrelsen fastställda riktlinjer. I budgeten upptagna medel för verksamhetsunderstöd till organisationerna fördelar kulturdelegationen på förslag av PAF:s fördelningsråd.

4. Förslagets ekonomiska och organisatoriska verkningar

Om kulturärenden kan handhas enligt denna modell ges större möjligheter till en helhetsbedöming och bättre förutsättningar för en samordning av landskapets kulturpolitiska åtgärder. Föreningar och enskilda kan genom förslaget få en klarare uppfattning om beslutsgången och dessutom möjlighet att i fråga om kulturdelegationens beslut söka ändring genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol. Således blir ansvarsområdena inom kulturförvaltningen genom förslaget klarare mellan dels Ålands landskapsstyrelse,

kulturbyrån och museibyrån, dels den nya Ålands kulturdelegationen och PAF:s fördelningsråd. Detta är i sig också ägnat att göra handläggningen av berörda kulturärenden smidigare och effektivare.

Ålands kulturråd uppbär kommittéarvode för sina sammanträden. För år 1994 rörde det sig om 14 sammanträden och ett sammanlagt arvodesbelopp på drygt 19.000 mark. Ålands kulturdelegation kommer sannolikt att sammanträda oftare till följd av sin beslutande roll, vilket således medför att de sammanlagda mötesarvodena blir högre. Efter en samlad bedömning av förvaltningskostnader och utbetalade stöd anser dock landskapsstyrelsen förslaget medför att landskapets kulturmedel som helhet blir mer effektivt utnyttjade.

DETALJMOTIVERING

Landskapslag om ändring av landskapslagen om kulturell verksamhet

Paragrafändringarna är närmast av lagteknisk natur. I 12 § har dock intagits en bestämmelse enligt vilken, utöver registrerade föreningar, också stiftelser kan beviljas stöd. Detta då landskapsstyrelsen anser det ändamålsenligt att kunna exempelvis stöda också som stiftelser inrättade museer.

Landskapslag om Ålands kulturdelegation

1 § *Ålands kulturdelegation.* Bestämmelserna överensstämmer i huvudsak med de som gäller enligt nuvarande reglemente för Ålands kulturråd (fastställt av landskapsstyrelsen den 13 maj 1980). Den väsentliga skillnaden föreslås dock bli att Ålands kulturdelegation får en jämfört med kulturrådet mer aktiv roll.

2 § *Kulturdelegationens verksamhet.* Genom paragrafen avgränsas kulturdelegationens verksamhetsområde. Landskapsstyrelsen konstaterar att kulturrådet aktivt och sakkunnigt hanterat kulturfrågor, vilka ofta är invecklade och sammansatta helheter. Således kan landskapsstyrelsen konstatera att det vore ändamålsenligt om kulturdelegationen, såsom kulturrådets arvtagare, direkt beslutar i sådana frågor som är en följd av den förda kulturpolitiken och som därför inte egentligen innebär en styrning av densamma. Kulturdelegationen kan dock till dessa delar även fortsättningsvis utgöra ett berednings- och diskussionsorgan för landskapsstyrelsen.

I sak skiljer sig beskrivningen av kulturdelegationens verksamhetsområde till vissa delar från den som kulturråden har. Kulturdelegationens verksamhet blir i huvudsak

större än kulturrådets. Detta föranleds av praktiska skäl där landskapsstyrelsen anser det är lämpligt med anledning av den helhetssyn kulturdelegationen åsyftas få. Med tillkomsten av beslutanderätt för kulturdelegationen under landskapsstyrelsen bör denna rättighet och dess gränser anges tydligt. Väsentligt är också tillkomsten av PAF:s fördelningsråd och därav föranledda behövliga samordningsregler.

Trots att det inte uttryckligen anges i lagen skall kulturdelegationen inte besluta i frågor som rör musei- eller biblioteksverksamhet, vilket är i enlighet med gällande bestämmelser. Lagen utesluter dock inte att landskapsstyrelsen utvidgar kulturdelegationens ansvarsområde inom någon av dessa frågor.

I enlighet med punkt b skall kulturdelegationen kunna handlägga projekt. Kulturdelegationen avses således kunna besluta i frågor som rör landskapskonstnärens närmare verksamhetsramar och riktlinjer. Landskapsstyrelsens tillsättande av landskapskonstnär bör också ha föregåtts av en beredning inom kulturdelegationen.

3 och 4 §§ *Kulturdelegationens ordinarie medlemmar / Ersättare för kulturdelegationens ordinarie medlemmar.* Kulturdelegationen skall utses av landskapsstyrelsen för den tid landskapsstyrelses uppdrag varar, vilket ger kulturdelegationen en del av landskapsstyrelsens nuvarande roll.

Bestämmelserna om antalet medlemmar följer i huvudsak gällande bestämmelser.

5-7 §§ *Sammankallande / Beslutsförhet / Budget.* Bestämmelserna motsvarar i sak gällande bestämmelser i reglementet för Ålands kulturråd.

8 § *Ersättning.* Ålands kulturdelegations ordförande, vice ordförande, medlemmar och sakkunniga kommer sannolikt, till skillnad från nu, att arbeta mer koncentrerat under hela dagar i vissa perioder. Landskapsstyrelsen avser att fastställa deras rätt till ersättning särskilt, på liknande grunder som de som gäller för ersättarna i Ålands landskapsstyrelse.

9 § *Besvär.* Bestämmelsen överensstämmer i sak med vad som gäller enligt självstyrelselagen för besvär och är således närmast av informativ karaktär.

10 § *Reglemente.* Bestämmelsen motsvarar i sak gällande bestämmelse i 2 § sista meningen i landskapslagen om kulturell verksamhet (39/83). Vissa bestämmelser i 1980 års reglemente för Ålands kulturråd har dock en motsvarighet i detta förslag till landskapslag.

11 § *Ikraftträdande.* Paragrafen innehåller sedvanliga ikraftträdandebestämmelser. Landskapsstyrelsen och lagtinget bör kunna vidta sådana nödvändiga budgetåtgärder som lagen förutsätter innan lagen träder i kraft.

Det är ändamålsenligt att ett kulturråd som innan ikraftträdandet av denna lag har tillsatts av den landskapsstyrelse som börjar arbeta efter 1995 års lagtingsval får överta Ålands kulturdelegations funktion och namn samt ändingar inte görs avseende dess fastställda mandatperiod.

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar följande lag.

1. **LANDSKAPSLAG**
om ändring av landskapslagen om kulturell verksamhet

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 2 § landskapslagen den 25 juli 1983 om kulturell verksamhet (39/83) samt

ändras lagens 1 § och 12 § 1 mom. samt rubriken till 2 kap., som följer:

1 §

För att främja och stöda kulturell verksamheten i landskapet verkar dels landskapsstyrelsen och dess underlydande myndighet Ålands kulturdelegation, dels kommunerna.

2 kap.
Ålands kulturdelegation

2 §

Bestämmelser om Ålands kulturdelegation finns i landskapslagen om Ålands kulturdelegation (/).

12 §

Registrerad förening eller stiftelse som bedriver kulturell verksamhet kan beviljas stöd. Om inte annat följer av landskapslagen om Ålands kulturdelegation (/) eller landskapsstyrelsen beslutat annorlunda skall en sådan ansökan om stöd prövas av Ålands kulturdelegation.

Denna lag träder i kraft den

2.

LANDSKAPSLAG
om Ålands kulturdelegation

I enlighet med lagtingets beslut stadgas som följer:

1 kap.
Allmänna bestämmelser

1 §

Ålands kulturdelegation

Ålands kulturdelegation är en Ålands landskapsstyrelse underlydande myndighet som tillsätts av landskapsstyrelsen för att stöda, samordna och utveckla åländskt kulturliv.

2 §

Kulturdelegationens verksamhet

Ålands kulturdelegation skall i enlighet med av landskapsstyrelsen fastställd rambudget och därtill hörande motiveringar, för landskapets kultursektor samt i enlighet med landskapsstyrelsens kulturpolitiska riktlinjer och särskilda instruktioner, fatta verkställande beslut i kulturfrågor. Ålands kulturdelegation skall ta initiativ i kulturfrågor och skall härvid på föredragning av vederbörande tjänsteman och i enlighet med landskapsstyrelsens särskilda beslut därom

a) upprätta förslag till ramar för landskapets kulturbudget och, på förslag av Ålands penningautomatförenings fördelningsråd, bevilja verksamhetsunderstöd till kulturella organisationer och föreningar i landskapet,

b) efter förslag av Ålands penningautomatförenings fördelningsråd fördela i kulturbudgeten upptagna medel för verksamhetsunderstöd till organisationer samt fördela andra kulturmedel till stipendier, publikationer, film, skivinspelningar, gästspelningar och liknande kulturarrangemang eller -projekt samt

c) upprätthålla kontakter med kommunernas kulturnämnder, kulturella organisationer och föreningar samt samarbeta med dessa i kulturarrangemang som rör landskapet.

2 kap.
Kulturdelegationens sammansättning

3 §

Kulturdelegationens ordinarie medlemmar

Ålands kulturdelegation tillsätts för den tid en av lagtinget tillsatt landskapsstyrelses uppdrag varar. Kulturdelegationen skall ha minst fem och högst sju med-

lemmar, av vilka en skall vara den landskapsstyrelseledamot som ansvarar för kulturfrågor. Landskapsstyrelsen utser ordföranden för kulturdelegationen bland dess medlemmar. Kulturdelegationen väljer inom sig en vice ordförande. Till kulturdelegationen kan knytas sakkunniga.

Om en medlem av Ålands kulturdelegation avlider eller befrias från sitt uppdrag innan tiden för uppdraget är ute skall landskapsstyrelsen tillsätta en ny medlem.

4 §

Ersättare för kulturdelegationens ordinarie medlemmar

För Ålands kulturdelegations medlemmar utser landskapsstyrelsen ersättare på samma grunder som vid tillsättande av kulturdelegationens ordinarie medlemmar. Bestämmelser om kulturdelegationens medlemmar gäller i tillämpliga delar även ersättarna.

3 kap.
Kulturdelegationens arbetsordning

5 §

Sammankallande

Ålands kulturdelegation sammankallas av ordföranden, eller vid förfall för denne av kulturdelegationens vice ordförande. Kallelsen bör vara skriftlig och skall om möjligt ange de ärenden som skall handläggas vid sammanträdet.

6 §

Beslutsförhet

Ålands kulturdelegation är beslutsför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av medlemmarna är närvarande. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

Ålands kulturdelegations beslut skall delges landskapsstyrelsen. Ålands kultur-kulturdelegations verksamhetsberättelse skall årligen före utgången av mars månad delges landskapsstyrelsen.

7 §

Budget

Ålands kulturdelegation får varje år för sin verksamhet ett ramanslag ur landskapets budget och kan på anhållan beviljas anslag för extraordinarie utgifter.

8 §

Ersättning

Landskapsstyrelsen skall fastställa grunderna för ersättning till Ålands kulturdelegations ordförande, vice ordförande, medlemmar och sakkunniga.

4 kap.
Särskilda bestämmelser

9 §

Besvär

Ett beslut som Ålands kulturdelegation fattat med stöd av denna lag kan avseende lagligheten överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

10 §

Reglemente

Närmare bestämmelser om Ålands kulturdelegations verksamhet kan av landskapsstyrelsen utfärdas genom reglemente.

11 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

Åtgärder denna lag förutsätter får vidtas innan den trätt i kraft.

Det av Ålands landskapsstyrelse, i enlighet med de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet av denna lag, tillsatta Ålands kulturråd skall efter ikraftträdandet av denna lag verka som och benämnas Ålands kulturdelegation samt skall tillämpliga bestämmelser i denna lag tillämpas på organet. De bestämmelser om tillsättande av Ålands kulturdelegation, vilka finns i denna lag, tillämpas första gången efter det att ny landskapsstyrelse tillträder efter ikraftträdandet av denna lag.

Mariehamn den 21 mars 1996

L a n t r å d — Roger Jansson

Föredragande ledamot — Harriet Lindeman

1. **LANDSKAPSLAG** **bilaga**

om ändring av 1 och 2 §§ landskapslagen om kulturell verksamhet

I enlighet med lagtingets beslut
upphävs 2 § landskapslagen den 25 juli 1983 om kulturell verksamhet (39/83) samt
ändras lagens 1 § och 12 § 1 mom. samt rubriken till 2 kap., som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §	1 §
För främjande och stödandet av den kulturella verksamheten i landskapet Åland verkar dels landskapsstyrelsen, biträdd av **kulturrådet**, dels kommunerna.	För **att främja och stöda kulturell verksamheten** i landskapet verkar dels landskapsstyrelsen **och dess underlydande myndighet Ålands kulturdelegation**, dels kommunerna.
2 kap.	**2 kap.**
Kulturrådet	***Ålands kulturdelegation***
2 §	2 §
Landskapsstyrelsen tillsätter ett kulturråd med minst fem och högst sju medlemmar, var och en med personlig ersättare. Rådets mandatperiod är två år. Närmare bestämmelser beträffande kulturrådets verksamhet utfärdas av landskapsstyrelsen genom reglemente.	**Bestämmelser om Ålands kulturdelegation finns i landskapslagen om Ålands kulturdelegation (/).**
12 §	12 §
Registrerad förening som bedriver kulturell verksamhet kan beviljas understöd. Ansökan om understöd prövas av landskapsstyrelsen. Innan beslut fattas skall kulturrådets yttrande inhämtas.	**Registrerad förening eller stiftelse som bedriver kulturell verksamhet kan beviljas stöd. Om inte annat följer av landskapslagen om Ålands kulturdelegation (/) eller landskapsstyrelsen beslutat annorlunda skall en sådan ansökan om stöd prövas av Ålands kulturdelegation.**
- -	- -